

Historiografia i Oratòria Llatines

Codi: 104200
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503702 Ciències de l'Antiguitat	OB	2	1
2504394 Estudis d'Anglès i de Clàssiques	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Cándida Ferrero Hernandez
Correu electrònic: candida.ferrero@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Guillem Gavalrà Mestres
Francisco Carbajo Molina

Prerequisits

Per abordar la matèria amb garanties d'èxit, convé dominar la gramàtica i el lèxic llatins a un nivell equivalent al treballat en les assignatures *Elements de llengua llatina* i *Textos narratius llatins* (és un nivell mitjà-alt).

Objectius

Aquesta assignatura forma part de la Matèria Filologia Llatina i pretén els següents objectius formatius:

1. Aplicar els coneixements previs, adquirits a *Elements de Llengua Llatina* i a *Textos narratius llatins*, a la comprensió global d'un text llatí en prosa.
2. Comprendre el contingut de textos representatius dels gèneres estudiats en els seus nivells lingüístic, filològic i històric.
3. Realitzar un comentari filològic d'un text en prosa de l'època clàssica.
4. Respondre qüestions sobre el context i les obres dels autors estudiats.
5. Relacionar el contingut dels textos de forma global amb aspectes lingüístics, literaris i retòrics anteriors i posteriors als gèneres estudiats, l'Oratòria i la Historiografia.
6. Llegir en versió original, comprendre, comentar i traduir una selecció de textos representatius de l'Oratòria i la Historiografia romanes, extrets dels seus autors de referència.
7. Anar incorporant de manera progressiva un lèxic ampli i adaptat al nivell, que ajudi a la comprensió i traducció sense diccionari de textos vistos.
8. Relacionar aquests autors amb el seu context sociopolític i literari.

Competències

Ciències de l'Antiguitat

- Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i comprensió dels textos grecs i llatins.
- Comentar un text literari aplicant-hi coneixements sobre gèneres, mètrica i estilística.
- Expressar-se oralment i per escrit en el llenguatge específic de la història, de l'arqueologia i de la filologia, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Interpretar textos escrits en llatí i en grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.

Estudis d'Anglès i de Clàssiques

- Demostrar coneixements gramaticals de les llengües grega i llatina i la seva aplicació a l'anàlisi i la comprensió dels textos grecs i llatins.
- Dur a terme treballs escrits o presentacions orals efectives i adaptades al registre adequat en diferents llengües.
- Identificar i interpretar els textos literaris de diferents llengües i analitzar-ne els trets genèrics, formals, temàtics i culturals d'acord amb conceptes i mètodes propis del comparatisme i de la teoria literària.
- Interpretar textos escrits en llatí i grec per conèixer la història i les civilitzacions clàssiques.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els components morfosintàctics d'un text llatí, identificant aquells que són propis d'un gènere literari o variant lingüística determinada.
2. Elaborar un comentari estilístic d'un text llatí.
3. Elaborar un comentari morfosintàctic d'un text llatí.
4. Elaborar un discurs organitzat i correcte, oralment i per escrit, en la llengua corresponent.
5. Explicar el context de les obres literàries, els personatges i els temes i tòpics que s'han transmès a la tradició posterior.
6. Explicar el sentit general d'un text sense necessitat d'aplicar l'anàlisi morfosintàctica prèvia ni d'utilitzar el diccionari.
7. Extreure informació dels textos llatins sobre aspectes de realia especialment relacionats amb el seu context històric i cultural.
8. Fer servir tècniques ràpides de comprensió del text basades en els recursos semàntics que proporciona el coneixement del català, de l'espanyol i, si escau, d'altres llengües romàniques.
9. Identificar en els textos llatins les característiques d'un determinat gènere literari.
10. Traduir fragments de les obres llatines proposades.
11. Utilitzar tècniques ràpides de comprensió del text basades en els recursos semàntics que proporciona el coneixement del català, de l'espanyol i, si escau, d'altres llengües romàniques.

Continguts

A. L'Oratòria a Roma.

1. Retòrica i oratòria.
2. Característiques del gènere.
3. Ciceró.
4. Context històric.
5. Lectura comprensiva, comentari filològic i traducció d'una selecció de textos representatius de l'autor i del gènere (*In Catilinam, Pro Archia poeta*).

B. La historiografia a Roma.

1. Característiques del gènere.
2. Sal·lusti, Tit Livi.
3. Context històric.
4. Lectura comprensiva, comentari filològic i traducció d'una selecció de textos representatius dels autors i del gènere (*Bellum Iugurthinum de Sal·lusti; Ab urbe condita de Tit Livi*)

C. Aspectes lingüístics.

1. Consolidació de les estructures estudiades el curso anterior, com ara: construccions d'infinitiu de passat i de futur; expressions de la finalitat i interrogatives directes

2. Estudi de noves estructures de nivell avançat, com ara, gerundi, gerundiu, supí, formes perifràstiques, interrogatives indirectes i oracions consecutives.

Metodologia

1. Paràfrasi llatina, escrita i oral, dels textos estudiats com a clau d'accés al text original.
2. Lectura, explicació, comprensió, traducció i comentari conjunt de textos, prèviament preparats per l'alumnat a partir de les activitats (virtuals o no) proposades pel professor i relatives al lèxic i a la gramàtica.
3. Treball dels aspectes gramaticals, lèxics i semàntics continguts en els textos.
4. Contextualització dels textos en les seves obres, autors, gènere i època, així com dels fenòmens històrics que s'hi contenen.
5. Explicacions teòriques sobre aspectes relatius als gèneres, obres i autors estudiats, així com a la seva època.
6. Explicacions teòriques sobre alguns aspectes avançats de la gramàtica llatina, i treball pràctic a partir d'activitats específiques.
7. Comentari a classe de textos oratoris i historiogràfics llegits en traducció pels alumnes, així com de la bibliografia eventualment proposada pel professor.

Perspectiva de gènere: serà tinguda en compte tant en l'ús del llenguatge inclusiu com en la selecció dels continguts (en la mesura del possible).

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè l'alumnat empleni les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
EXPOSICIONS TEORICOPRÀCTIQUES DELS CONTINGUTS	30	1,2	1, 2, 6, 9, 10, 11
LECTURA I COMPENSIÓ DE TEXTOS	30	1,2	1, 6, 10, 11
TUTORIES	5	0,2	1, 5, 6, 11
Tipus: Supervisades			
CORRECCIÓ D'EXERCICIS	12	0,48	1, 2, 5, 11
Tipus: Autònomes			
ESTUDI PERSONAL	30	1,2	1, 6, 10, 11
PREPARACIÓ DEL COMENTARI INDIVIDUAL	9	0,36	1, 2, 4, 5, 6, 9, 10
PREPARACIÓ DELS EXERCICIS I DE LA TRADUCCIÓ DELS TEXTOS PROPOSATS	30	1,2	1, 6, 10, 11

Avaluació

L'avaluació és continuada. L'alumne serà avaluat a partir dels següents paràmetres:

1. Assistència, participació activa i realització d'activitats (virtuals o no). 15%. Diari
2. Oratòria: examen de text, gramàtica, vocabulari i aspectes filològics i històrics. 35%. Setmana 8.
3. Historiografia: examen de text, gramàtica, vocabulari i aspectes filològics i històrics. 35%. Setmana 16.
4. Treball individual de tipus filològic sobre un fragment, no vist a classe, dels autors i obres treballades 15%. Setmana 15.

Per aprovar l'assignatura cal acreditar una nota d'almenys 5 punts, tot sumant els apartats anteriors, i sempre i quan s'hagi obtingut un 3,5, com a mínim, a cada apartat. En cas que no s'arribi a aquesta nota, l'estudiantat pot presentar-se a l'examen de recuperació convocat per la Facultat. Aquest examen donarà dret a una nota màxima de 5 punts (aprovat). Si l'estudiantat lliura una o més evidències singulars ja no podrà ser qualificat com a "no avaluable", en el benentès que la realització de les activitats virtuals no compta com a evidència per si mateixa en aquest sentit (és a dir, no pot privar per si sola de la condició de no avaluable).

Plagi

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hipugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència, participació activa i realització d'activitats virtuals.	15%	0	0	1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11
Historiografia: examen de text, gramàtica, lèxic i aspectes filològics i històrics.	35%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11
Oratoria: examen de text, gramàtica, lèxic i aspectes filològics i històrics.	35%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11
Treball individual de tipus filològic	15%	0	0	1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11

Bibliografia

Llengua llatina

Bassols de Climent, M., *Sintaxis latina*, Madrid, 1956 (2 vols.).

Panhuis, D., *Latin Grammar*, Ann Arbor (Michigan), 2006.

Context Històric

Holland, T., *Rubicon: auge y caída de la república romana*, Planeta, Barcelona 2007.

Oratòria

AAVV., *Lo spazio letterario di Roma Antica*, vol. II, 1989, pp. 215-267.

Alberte González, A., *Historia de la Retórica latina: evolución de los criterios estético-literarios desde Cicerón hasta Agustín*, Amsterdam, 1992.

Cantó Llorca, M^a.J., Codoñer Merino, C., Ramos Guerreira, A., «Oratoria», en Codoñer, C.(ed), *Generos literarios latinos*, Salamanca, 1987, pp. 216-222.

Clarke, M. L., *Rhetoric at Rome. Historical Survey*, Londres, 1966.

Holgado Redondo, A., «La oratoria romana», *Estudios Clásicos*, vol. 22 (1978), pp. 341-360.

Steel, Catherine, *Roman Oratory, Greece and Rome. New surveys in the Classics*, n. 36, Cambridge 2006.

Ciceró

Edició *In Catilinam Orationes IV*:

Curtis Clark, A., *M. Tulli Ciceronis Orationes*, vol.1, Oxford, Oxford Classical Texts, 1965.

Orberg, H., *Sallustius et Cicero: Catilina*, Hacket Publishing Company, Cardiff 2014.

Traduccions:

Les Catilinàries, trad. Joan Carbonell, Barcelona, Edicions de la Magrana, 1997.

Las Catilinarias, trad. Antonio Ramírez de Verger, Madrid, Ed. Cátedra, 2013.

Edició *Pro Archia poeta*:

Cerutti S. & Richardson, L., *Cicero Pro Archia poeta*, Annotated latin collection, Bolchazy Carducci Publisher, Illinois 20014

Curtis Clark, A., *M. Tulli Ciceronis Orationes*, vol.6, Oxford, Oxford Classical Texts, 1965.

Traduccions:

Defensa del poeta Àrquias, trad. Gerard González Germain, Barcelona, La Magrana, 2013.

Discurso en defensa del poeta Arquías, trad. Antonio Espigares Pinilla, Madrid, Palas Atenea, 2000.

Estudis

Alberte González, A., *Cicerón ante la retórica: la Auctoritas platónica en los criterios retóricos de Cicerón*, Valladolid, 1987.

Corbeill, A., «Cicero and the intellectual milieu of the late Republic», *The Cambridge Companion to Cicero*, Cambridge, 2013, pp. 9-24.

Dugan, J., «Cicero's rhetorical theory», *The Cambridge Companion to Cicero*, Cambridge, 2013, pp. 25-40.

Everitt, A., *Cicerón*, Edhasa, Barcelons 2007.

Steel, C., «Cicero, oratory and public life», *The Cambridge Companion to Cicero*, Cambridge, 2013, pp. 160-170.

Vasaly, A., «The political impact of Cicero's speeches», *The Cambridge Companion to Cicero*, Cambridge, 2013, pp. 141-159.

Historiografia

AAVV., *Lo spazio letterario di Roma Antica*, vol. I, 1989, pp. 177-241.

Cizek, E., «Les genres de l'historiographie latine», *Faudentia*, vol. 7, t. II, (1985), pp. 15-33.

Codoñer, C., *Evolución del concepto de historiografía en Roma*, Bellaterra, 1986.

Codoñer, C., *Historia de la literatura latina*, Madrid, 1997, pp. 257-260.

Dinter, Martin T. (ed.), *The Cambridge Companion to Roman Historians*, Cambridge University Press, 2019.
Krauss & Woodman, *Latin Historians, Greece & Rome, New surveys in the Classics n. 27*, Cambridge 1997.
Marincola, John, (ed.), *A Companion to Greek and Roman historiography*, Oxford, 2007
Wiseman, T.P., *Historiography and Imagination. Eight Essays on Roman Culture*, Exeter, 1994.

Sal·lusti

Edició *Bellum Iugurthinum*:

Reynolds, L.D., *C. Sallustius Crispi: Catilina; Iugurtha; Historiarum Fragmenta Selecta; Appendix Sallustiana*, Oxford, Oxford Classical Texts, 1991.

Traduccions:

Gayo Salustio Crispo, Obras, trad. Juan Martos Fernández, Madrid, Ed. Cátedra, 2018.

Conjuración de Catilina; Guerra de Jugurta; Fragmentos de las "Historias", trad. Bartolomé Segura, Madrid, Gredos, 1997.

Estudis

AAVV., *Lo spazio letterario di Roma Antica*, vol. I, 1989, pp. 208-217.

Codoñer, C., *Historia de la literatura latina*, Madrid, 1997, pp. 280-291.

Earl, D., *The Political thought of Sallust*, Cambridge, 1961.

Tiffou, E., *Essai sur la pensée morale de Salluste à la lumière de ses prologues*, Paris, 1974.

Albrecht, M. v., *Historia de la literatura romana*, Barcelona, 1997, vol. 1, pp. 413-440.

Tit Livi

Edició *Ab Vrbe condita*:

Ab Vrbe condita, Oxford, Oxford University Press, 1919-1974 (5 vols.).

Ab urbe condita, Teubner, 1966- (Lib.21-22).

Traduccions:

Història de Roma; introducció d'Antonio Fontán ; text revisat, traducció i notes d'Antoni Cobos, Barcelona, Fundació Bernat Metge, 2002.

Els Orígens de Roma : Ab urbe condita liber I; introducció, traducció i notes de Bàrbara Matas i Bellés, Barcelona : Edicions de la Magrana, 1999.

Historia de Roma desde su fundación, (Vol. 1, Lib. I-II) ed. y trad. Antonio Fontán, Madrid, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1997.

Estudis

André, J.M. - A. Hus, *La historia en Roma*, Siglo XXI, Madrid 2005, pp. 85-118.

Codoñer, C., "Livio", en *Evolución del concepto de historiografía en Roma*, Barcelona 1986 (Monografies Faventia 4) (pp. 79-104).

Fontán, A., "Tito Livio: estado de la cuestión", *Minerva restituta* 1986, pp. 83-107.

Dangel, R.J., *Les structures de la phrase oratoire chez Tite-Live*, París 1982.

Fontán, A., "Tradición historiográfica y arte retórica en la obra de Tito Livio", *Faventia* 5/2 (1983), pp. 5-22

Jiménez Delgado, J., *El latín de Tito Livio*, Madrid 1961.

Labruna, L., *Tito Livio e le istituzioni giuridiche e politiche dei romani*. Testi interpretati da Luigi Labruna, Napoli : Edizioni Scientifiche Italiane, 1984.

Mazza, M. *Storia e ideologia in Livio*, Catània 1966.

Mineo, B., *Tite-Live et l'histoire de Rome*, Klincksieck, París, 2006, pp. 137-210.

Riemann, O., *Études sur la langue et la grammaire de Tite-Live*, Hildesheim 1974.

Programari

Els materials teòrics i pràctics seran penjats al CV de l'assignatura. Allà també es facilitaran altres URL d'interès.

PROVISIONAL